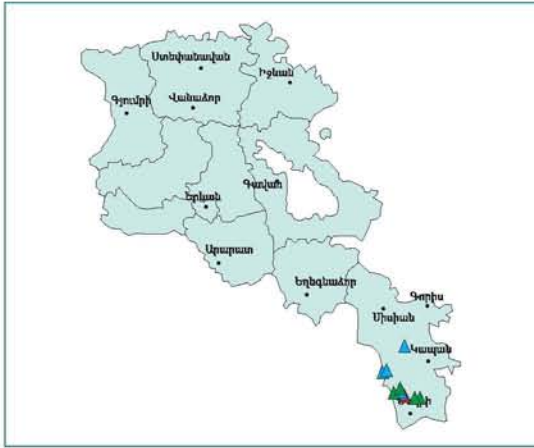

364. Bromopsis zangezura Ogan. — Բրոմոպսիս զանգեզուրի — Кострец зангезурский

$$ENB \ 1 \ ab(iii) + 2 \ ab(iii)$$

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ\References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հեղբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Оганесян М. Э. 2009. Род *Bromopsis*.

Флора Армении, 11: 133–149.

Կազմող՝ Գ. Մ. Ֆայվուշ

Compiler G. M. Fayvush

Կարեգործի: Վտանգված առևտուկ է: Հարավային Անդրկովկասի Լեռնինի է: Հայտնի է մեկ պոպուլյացիա: Տարածման և բնակություն շրջանները՝ 500 քառ. կմ-ից պակաս: Տեսակին սպառնում է անհետացում՝ կասկած կիմանի փափախություն և աճելավայրերի պայմանների փոփոխություն հետ:

Հայաստանի Կարմիր զորքի առաջին հրատարակության մեջ բնագրոված չէր:

Ընդգրկված չէ նաև CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Բազմամյա փուլի 6-իմ առաջացնող խոտաբույս է: Ցողունը՝ ուղիղ կանգնած, 60–100 սմ բարձրությամբ, հիմքի մաս՝ շրջապատված մասից անբաժանելի արտաքինից բոլոր ճեղքված դարչնագույն, ներսում՝ ամբողջական ծիրանագույն մանուշակագույն տերևապատյաններով: Մողկաբույլը՝ հորտք, ասկավախավիկ, բոլոր փաված, 8–15 սմ երկարությամբ: Մտաքին ծաղկային թվիերը՝ րարակ մանուշակագույն քիստով՝ 7–12 սմ երկարությամբ:

Տարածում: Հանդիպում է Ջանգեղուրի և Մեղրա ֆլորիստիկական շրջաններում (Բարգուշատի, Ջանգեղուրի և Մեղրա լեռնաշղթաներ): EOO 420 քառ. կմ է, AOO՝ 44 քառ. կմ: Լոկալիտացիաները՝ 5: Հայաստանից բացի աճում է Նախիջևանում՝ Ջանգեղուրի լեռնաշղթայի վրա:

Կենսաբանական, Էկոլոգիական և Ֆիզիոգենեոլոգիական առանձնահատկություններ: Անում է միջին լեռնային գոտուց սկսած մինչև արլյան գոտի ծ. մ. 1500–3200 մ բարձրությունների վրա, հիմնականում ենթարկյալ գոտու մարգագետիններում, քարաքաղվաճերներում, լճաքարաղա լանջերին և տափաստանում: Մոլորում է հունիս–հուլիս ամիսներին, պտղաբերում՝ հուլիս–օգոստոսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակչության շրջաններ, կլիմայի փոփոխություն:

Պահպանության միջոցառումներ: Պապայացիայի մի մասը պահպանվում է «Ալեիկ» ազգային պարկի սահմաններում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պապույացիայի վիճակի մանիթորինգ:

Category. Endangered species. Endemic of South Transcaucasia. One sub-population is known. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km². The species faces extinction caused by the changes in habitat conditions in the result of climate change.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb forming a loose tuft. Stems erect, 60–100 cm, at base covered with slightly splitted, brown external sheaths of dead leaves and entire, purplish-violet inner ones. Panicle slightly diffuse, 8–15 cm long, with few spikelets. Lemma with thin 7–12 mm long violet awn.

Distribution. In Armenia it is found in Zangezur and Meghri floristic regions (Bargushat, Meghri and Zangezur mountain ranges). EOO is 420 km², AOO is 44 km², the number of locations is 5. Besides Armenia the species grows in Nakhichevan, on Zangezur mountain range.

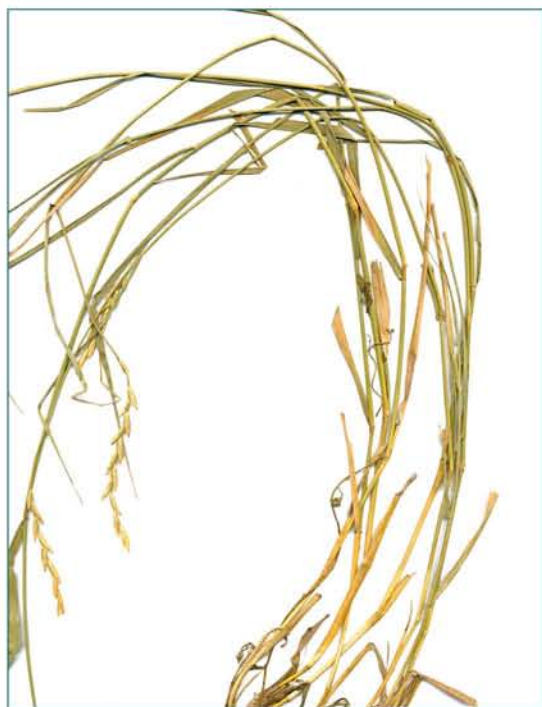
Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows from middle to alpine belt, at the altitudes of 1500–3200 meters above sea level, generally in sub-alpine meadows, on screes and in the steppe. Flowering from June to July, fruiting from July to August.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, climate change.

Conservation actions. Part of the population grows on the territory of "Arevik" National park. Necessary: monitoring of the population state.

365. *Elymus transhyrcanus* (Nevski) Tzvelev — Տիրիկ անդրկասպիական — Колосняк закаспийский

$$ENB \ 1 \ ab(iii) + 2 \ ab(iii)$$

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
 Խերքաբիւմի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Цвелев Н.Н. 2006. Род *Elymus*. Конспект флоры Кавказа, 2: 250–252. Санкт–Петербург.

Таманян К.Г. 2009. Род *Elymus*.

Флора Армении, 11: 48–53.

Կազմող՝ Գ. Մ. Ֆայվուշ

Compiler G. M. Fayvush

Կարեկցորիա: Վտանգված տեսակ է: Հայտնի է մեկ պոպուլյացիա: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը՝ 500 քառ. կմ-ից պակաս: Տեսական սպառնում է անհետացում՝ կապված տնտեսական գործունեության ինտենսիվացման պատճառով առաջացող բնակության պայմանների փոփոխության հետ:

Հայաստանի Կարմիր զորքի առաջին հրատարակության մեջ
ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չի նաև CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Բազմամյա խիտ ճիւղ առաջացնող խոտաբույս է: Ձյուղեր՝ ուղիղ կանգնած, 40–100 սմ բարձրությամբ: Հասկերը՝ 7–15 սմ երկարությամբ, փափուր, կանաչ, ուղիղ: Սառքին ծաղկային թևիկերը՝ նշտարածև, 8–10 սմ երկարությամբ, մեղկ, կարծ, խորդուբորդ քիստերով:

Տարածում: Հանդիսւմ է Զանգեզուրի և Մեղրու ֆորիատիկական շրջաններում (Զանգեզուրի լեռնաշղթա)։ EOO 140 քառ. կմ է, AOO՝ 12 քառ. կմ է։ Լոկալիտեմները՝ 3։ Հայաստանից բացի, աճում է Նախիջևանում, Ադրբեջանում, Արևելյան Անատոլիայում, Իրանում, Միսիին և Կենտրոնական Ասիայում։

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիզիոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է սառլիկն և միջին լեռնային գոտիների ծ. մ. 900–1800 մ բարձրությունների վրա, քարքարոտ լանջերին, սպիտակասնուններում և կաղնու մուսրանտառում: Շաղկում է մայիսին, պտղաբերում՝ հունիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված գյուղատնտեսական հանդակների ընդարձակման, լեռնաաղբյուրահանող գործունեության և արածեցման հետ:

Պախպանության միջոցառումներ: Պապարյուցիայի մի մասը պախպանվում է «Արևիկ» ազգային պարկի սահմաններում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պապարյուցիայի փնակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. One sub-population is known. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km². The species faces extinction caused by the changes in habitat conditions in the result of the intensity of economical activities.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb, forming a dense tuft. Stems erect, 40–100 cm. Spike erect, 7–15 cm long, loose, green. Lemma lanceolate, 8–10 mm long, glabrous; awn short, 2–4 mm long.

Distribution. In Armenia it occurs in Zangezur and Meghri floristic regions (Zangezur mountain range). EOO is 140 km², AOO 12 km², the number of locations is 3. Besides Armenia the species grows in Nakhichevan, Azerbaidjan, East Anatolia, Iran, Middle and Central Asia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower and middle mountain belts, at the altitudes of 900–1800 meters above sea level, on stony slopes, in the steppe and oak open forests. Flowering in May, fruiting in June.

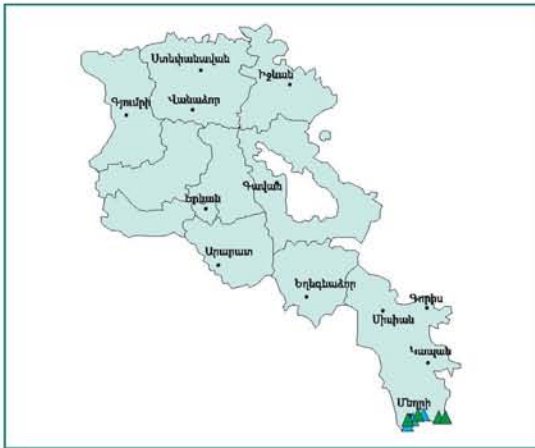
Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by the expansion of arable lands, mining industry and grazing.

Conservation actions. Part of the population is situated at the territory of "Arevik" National park. Necessary: monitoring of the population state.

366. *Ennearogon persicus* Boiss. — Իննարփար պարսկական — Девятиночник персидский

VU* B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© Ֆ. Ալկարազ Արիզա
© F. Alcaraz Ariza

Մեղրի/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Красная книга Армянской ССР. 1989: 195. Ереван.
Цвелев Н. Н. 2006. Род *Ennearogon*.
Конспект флоры Кавказа, 2: 361. Санкт-Петербург.
Габриэлян Э. Ц. 2009. Род *Ennearogon*.
Флора Армении, 11: 399–400.
Հավանժ Գ. Մ. Ֆայվուշ
Compiler G. M. Fayvush

Կարեգործի: Խոցելի տեսակ է: Հայտնի է միայն մեկ պոպուլյացիա: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը՝ 500 քառ. կմ-ից պակաս: Քանի որ տեսակի տարածման հիմնական շրջանը գտնվում է Հայաստանի սահմաններից դուրս, հետևաբար սպառնալիքի կատեգորիան նվազեցվել է մինչև VU. Հայաստանում տեսակին սպառնում է անհետացում՝ կապված աճելավայրերի պայմանների փոփոխության հետ:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 2 կարգավիճակով՝ հազվագյուտ տեսակ:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա խիտ ճիւղ առաջացնող խոտաբույս է: Յողունը՝ ուղիղ կանգնած, 15–40 սմ բարձրությամբ: Ծաղկաբույլը՝ խիտ հասկանման հորան՝ 4–9 սմ երկարությամբ, 1–3 սմ լայնությամբ: Հասկիկները՝ 8–14 մմ երկարությամբ, 3–6 ծաղիկներով: Ստորին ծաղկային թեփերը՝ 8–9 կորացած, փեարած արծաթավուն մազուտ քիսերով, 10–13 մմ երկարությամբ:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Մեղրու ֆորմալիկական շրջանում (Արաքս գետի հովիտ): EOO 70 քառ. կմ է, AOO՝ 24 քառ. կմ: Լոկալիտները՝ 4: Հայաստանից բացի, աճում է Նախիջևանում, Ադրբեջանում, Իսպանիայում, Հյուսիսային Աֆրիկայում, Իսրայում, Իրանում, Միջին Ասիայում, Աֆղանստանում և Պակիստանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին լեռնային գոտու ծ. մ. 490–900 մ բարձրությունների վրա, չոր քարքարոտ լանջերին ժայռերի միջև՝ շիբլիակում և ֆրիգանանման բուսականության մեջ: Ծաղկում է հունիս ամսին, պաշարներում՝ հուլիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված գյուղատնտեսական հանրակների ընդարձակման հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության միջոցառումներ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ, սակեթել նոր ԲՀՊՏ Ագարակ բանավանի (Մեղրու շրջան) շրջակայքում:

Category. Vulnerable species. Only one sub-population is known. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km². The species faces decline of the extent of occurrence and the area of occupancy in Armenia caused by the changes in habitat conditions. Since the main area of distribution of the species is situated beyond the borders of Armenia the category of threat has been downgraded to VU.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 2: Rare species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb forming a dense tuft. Stems erect, 15–40 cm. Inflorescence a dense spike-shaped panicle 4–9 x 1–3 cm. Spikelets 3–6-flowered, 8–14 mm long. Lemma with 8–9 curved, 10–13 mm long silvery pinnate-pilose awns.

Distribution. In Armenia it occurs only in Meghri (Araks river valley) floristic region. EOO is 70 km², AOO is 24 km². Locations are 4. Besides Armenia the species grows in Nakhichevan, Azerbaidjan, Spain, North Africa, Iraq, Iran, Middle Asia, Afghanistan, Pakistan.

Ecological, biological and phytocenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitudes of 490–900 meters above sea level, on dry, stony slopes, between the rocks, in the shibliak and phryganoid vegetation. Flowering in June, fruiting in July.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by the expansion of arable lands.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: establishment of new specially protected nature area in the surroundings of Agarak (Meghri region) settlement, monitoring of the population state.

367. *Erianthus ravennae* (L.) P.Beauv. — Գեղմնախոտ ռավենյան — Шерстоцвет равенский

$$VU^*B \mid ab(iii) + 2 \mid ab(iii)$$

© www.flickr.com

Սկզբնաղբյուրներ\References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
 հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Красная книга Армянской ССР. 1989: 195. Ереван.

Цвелев Н.Н. 2006. Род *Erianthus*.

Конспект флоры Кавказа, 2: 373. Санкт-Петербург.

Габриэлян Э.Ц. 2009. Род *Erianthus*.

Флора Армении, 11: 435–436.

Երազմուդ՝ Գ. Մ. Ֆայվուշ

Compiler G. M. Fayvush

Կարեգորիա: Խոցելի տեսակ է: Հայտնի է ընդամենը մեկ պոպուլյացիա: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ–ից պակաս: Տեսակի հիմնական տարածման շրջանը զանգված է Հայաստանի համայնքներից դուրս, հետևաբար սպտանալիքի կատեգորիան նվազեցվում է մինչև VU:

Հայաստանի Կաթմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված է 1 կարգավիճակով՝ ոչնչացման սպառնալիքի ենթակա տեսակ:

CTES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում քնդորկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա խառնարյու՝ մեծ և հզոր ճիւղով: Ցողունները՝ ուղիղ կանգնած, մինչև 2,5–3 մ բարձրության: Տերևաթիթեղները՝ նեղ, մինչև 140 սմ երկարության: Ծաղկաբույլը՝ հուրան, խիտ, մեծ, 20–70 սմ երկարության, 6–10 մմ լայնության: Հասիկկային թեփերը՝ ջղերի երկարությամբ և վերին մասում ծիլաձևազույգ: Մտուռն ծաղկային թեփերը՝ քաղցրաքաղիմ, սուր, քիսառով:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Մեղրու ֆլուբստիկական շրջանում (Արարս գետի եզրին): EOO 140 քառ. կմ է, AOO՝ 20 քառ. կմ: Լեկալիսեանները՝ 4: Բացի Հայաստանից, աճում է Նալանդովկաում, Անդրկովկասում, Հարավային Եվրոպայում, միջերկրածովյան ավազանի երկրներում, Հյուսիսային Աֆրիկայում, Հարավարևմտյան, Կենտրոնական և Միջին Ասիայում, Հյուսիսային Հնդկաստանում:

Կենսաբանական, Էկոլոգիական և Ֆիզիոգենոլոգիական առանձնահատկություններ: Անում է ստորին լեռնային գոտու ծ. մ. 400–800 մ բարձրությունների վրա, գետերի ավազառ ափերի երկաթաբուխով: Մայրկում է մայիս ամսին, սպաղաբերում՝ հունիս–հուլիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ:

Պառնապետության միջոցառումներ: Պառնապետության միջոցառումներ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պապողյացիայի վիճակի մոնիթորինգ, ստեղծել նոր ԲՀՊՏ Ազարսկ բանվանի (Մեդրու շրջան) շրջակայքում:

Category. Vulnerable species. Only one sub-population is known. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km². Since the general area of distribution of the species is situated beyond the borders of Armenia the category of threat has been downgraded to VU.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 1: Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb forming large robust tufts. Stems erect, up to 2.5–3 m. Leaf blades narrow, up to 140 cm long. Panicle dense, large, 20–70 x 6–10 cm. Glumae on the veins and in upper part purple. Lemma membranous, acute awned.

Distribution. In Armenia it occurs only in Meghri (the Araks River valley) floristic region. EOO is 140 km², AOO is 20 km². Locations are 4. Besides Armenia the species grows in Ciscaucasia, Transcaucasia, East Europe, countries of the Mediterranean Sea basin, North Africa, South-West, Central and Middle Asia, North India.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitudes of 400–800 meters above sea level, along sandy river banks, in the riparian forests. Flowering in May, fruiting from June to July.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: establishment of new specially protected nature area in the surroundings of Agarak (Meghri region) settlement, monitoring of the population state.

368. *Festuca drymeja* Mert. et W.D.J.Koch — Շյուղախոտ անբառային — Овсяница лесная

$$VUB \ 1 \ ab(iii) + 2 \ ab(iii)$$

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հեղբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Цвелев Н.Н. 2006. Род *Festuca*. Конспект флоры Кавказа, 2: 310–317. Санкт-Петербург.

Оганесян М.Э. 2009. Род *Festuca*.

Флора Армении, 11: 225–244.

Կազմող՝ Գ. Մ. Ֆայվուշ

Compiler G. M. Fayvush

Կարեգործի: Խոցելի տեսակ է: Հայտնի են 4 սրբապատյազիաներ Հայաստանի հյուսիսում և հարավում: Տարածման շրջանի մակերեսը՝ 20000 քառ. կմ-ից պակաս: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների կրճատում՝ կապված անտառառնետեսական զրոգործության պատճառով առաջացող ածելավայրերի պայմանների փոփախություն հետ:

Հայաստանի Կոստանի գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Բազմամյա խոտաբույս՝ երկար սողացող կոճղարմատով: Յարմունքներ՝ ուղիղ կանգնած 50–150 սմ բարձրությամբ: Տերևապսակայուններ՝ առանց ակնաջուկների, թիթեղները՝ հարթ, 5–15 սմ լայնությամբ: Մակերեսային՝ փայլած հորստ: Ստորին ծաղկային թեփուր՝ վերին մասում ձողնուցավոր, անբխառ:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Իջևանի (Նոյեմբերյան, Շամշադին, Մարգարավիլ) և Զանգեզուրի («Շիկախոյ» պետական արգելոց) ֆորքիտակիական շրջաններում: EOO 8200 քառ. կմ է, AOO՝ 20 քառ. կմ: Լոկալիտացները՝ 5: Հայաստանից բացի, աճում է Կովկասում, Եվրոպայում, Ամստերդամում և Հյուսիսային Իրանում:

Կենսաբանական, Էկոլոգիական և Ֆիզիոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին լեռնային գտաց մինչև վերին լեռնային գտառ. մ. մ. 800-2200 մ բարձրությունների վրա, անտառներում, ավելի հաճախ հաճարի անտառում: Շաղկում է հունիս-հուլիս ամիսներին, պտուղակալում՝ հուլիս-օգոստոսին:

Մահամանափակող գործոններ: Մահամանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված անտառային էկոհամակարգերի խախտումների հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Մեկ պաշտպանության պահպանվում է «Շիկահաղ» պետական արգելոցի տարածքում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պաշտպանության փճակի մանիթրինգ:

Category. Vulnerable species. Four sub-populations are known in the south and north of Armenia. The extent of occurrence is less than 20000 km². The species faces decline of the extent of occurrence caused by changes in the habitat conditions as a result of forestry activities.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb with long creeping rhizomes. Stems erect, 50–150 cm. Leaf blades flat, 5–15 mm broad. Panicle diffuse. Lemma awnless, in upper part carinate.

Distribution. In Armenia it occurs in Idjevan (Noyemberyan, Shamshadin, Margahovit) and Zangezur ("Shikahogh" State Reserve) floristic regions. EOO is 8200 square kilometers, AOO is 20 square kilometers. Locations are 5. Besides Armenia the species grows in the Caucasus, Europe, Anatolia and North Iran.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows from lower to upper mountain belt, at the altitudes of 800–2200 meters above sea level, in the forests, more often in beech forest. Flowering from June to July, fruiting from July to August.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by the disturbance of forest ecosystems.

Conservation actions. One sub-population is situated in “Shikahogh” State Reserve. Necessary: monitoring of the population state.

369. *Phalaris paradoxa* L. — Մերինոսահար փարորինակ — Канареечник парадоксальный

EN* B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© http://uirig.altervista.org

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Красная книга Армянской ССР. 1989: 196–197. Ереван.

Цвелев Н.Н. 2006. Род Phalaris. Конспект флоры Кавказа, 2: 337–338. Санкт–Петербург.

Габриэлян Э.Ц. 2009. Род Phalaris.

Флора Армении, 11: 320.

Մագնոյ Գ. Մ. Ֆայվուշ

Compiler G. M. Fayvush

Կարեգորիա: Վտանգված տեսակ է: Հայտնի է քնդամենը մեկ պոպուլյացիա: Տարածման շրջանի մակերեսը 100 քառ. կմ–ից պակաս է: Հայաստանում տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների նվազում՝ կապված աճեղավայրի պայմանների փոփոխության հետ: Քանի որ տեսակի հիմնական տարածման շրջանը գտնվում է Հայաստանի սահմաններից դուրս, սպառնալիքի կատեգորիան նվազեցվել է մինչև EN:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 2 կարգավիճակով՝ հազվագյուտ տեսակ:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Միամյա խոտաբույս է: Ցողունները՝ հիմքում փնջաձև ճյուղավորված, 10–50 սմ բարձրության: Վերին տերևի տերևապատյանը՝ փրված: Շաղկապույր՝ խիտ, գուրգամման, հիմքի մոտ՝ խիստ մեղսցած հուրան, 2–7 սմ երկարության և 1–2 սմ լայնության: Շաղկապին բեփերը՝ փայլուն, 2,5–3,5 մմ երկարության:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Երևանի ֆլորիստիկական շրջանում (Ողջաբերդ գյուղի շրջակայք): AOO 12 քառ. կմ է: Լոկալիտետը՝ 1: Հայաստանից բացի, աճում է Արևելյան Կովկասում և Անդրկովկասում, Հարավային Եվրոպայում, միջերկրածովյան սովազանի երկրներում, Իրաքում, Իրանում, Աֆղանստանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է միջին լեռնային գոտու ծ. մ. 1200–1600 մ բարձրությունների վրա, տափաստաններում, երրորդական դարաշրջանի կարմիր կավերի վրա, չոր քարքարոտ լանջերին: Մոտկում է սալրիկ–հունիս ամիսներին, պտղաբերում՝ հունիս–հուլիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճեղավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված գյուղատնտեսական հանդակների ընդարձակման, արածեցման, կլիմայի գրգռված փոփոխության հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պոպուլյացիայի մի մասը պահպանվում է «Էրեբունի» պետական արգելոցում: Ամենամեծը է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. Only one sub-population is known. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 100 km². In Armenia the species faces extinction caused by the changes in habitat conditions. Since the general area of distribution of the species is situated beyond the borders of Armenia the category of threat has been downgraded to EN.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 2: Rare species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Annual plant. Stems 10–15 cm, from the base fasciculately branched. Sheath of the upper leaf inflated. Panicle dense, clavate, at base narrowed, 2–7 x 1–2 cm. Lemma shiny, 2,5–3,5 mm long.

Distribution. In Armenia it occurs only in Yerevan (surroundings of Voghchaberd village) floristic region. AOO is 12 km², the number of locations is 1. Besides Armenia the species grows in the East Caucasus and Transcaucasia, South Europe, countries of the Mediterranean Sea basin, Iraq, Iran, Afghanistan.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in middle mountain belt, at the altitudes of 1200–1600 meters above sea level, in the steppes, on the clays of Tertiary period, on dry stony slopes. Flowering from April to June, fruiting from June to July.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by the expansion of arable lands, grazing and global climate change.

Conservation actions. Part of the population is conserved in “Erebuni” State Reserve. Necessary: monitoring of the population state.

370. *Psilurus incurvus* (Gouan) Schinz et Thell. — Մերկապոչուկ թերախակ — Голохвостник согнутоколюсый

VU* B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Կարեգործիչ: Խոցելի տեսակ է: Տարածման շրջանի մակերեսը 100 քառ. կմ–ից պակաս է: Քանի որ տեսակի հիմնական տարածման շրջանը գտնվում է Հայաստանի սահմաններից դուրս, սպառնալիքի կատեգորիան նվազեցվել է մինչև VU:

Հայաստանի Կարմիր գրքի սուաջին հրատարակության մեջ քննարկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Միամյա խոտաբույս՝ բարակ մերկ ցողուններով 7–30 սմ բարձրության: Տերևաթիթեղները՝ կարճ, նեղ գծային, տերևապատյանները՝ համալայն մինչև հիմքը ճեղքված: Շաղկաբույրը՝ հասկ, շատ բարակ նուրբ զալարածև կամ աղեղնաձև թեքված: Ստորին ծաղկային թեփու քիստով 2,5–7 մմ երկարության:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Մեղրու ֆորիստիկական շրջանում (Ագարակ, Մեղրի, Նյուվադի): EOO 90 քառ. կմ է, AOO՝ 12 քառ. կմ է: Լոկալիտետը՝ 1: Կովկասում Հայաստանից բացի աճում է Ադրբեջանում, Նախիջևանում, Միջերկրածովյան ավազանում, Հարավարևմտյան Սիբիր և Կենտրոնական Ասիայում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին լեռնային գոտու ծ. մ. 400–700 մ բարձրություններում, չոր քարքարոտ կամ մանրահողային լանջերին, գետերի հովիված զալարների, քարաքափավածքների վրա, գետերի չորացած հունների երկարությամբ: Շաղկում է մարտ–ապրիլ ամիսներին, պտղաբերում՝ ապրիլ–մայիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված ինտենսիվացող լեռնաարդյունաբերական գործունեության և արածեցման հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության միջոցառումներ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ, ստեղծել նոր ԲՀՊՏ Ագարակ բանավանի (Մեղրու շրջան) շրջակայքում:

Category. Vulnerable species. The extent of occurrence is less than 100 km². Since the general area of distribution of the species is situated beyond the borders of Armenia the category of threat has been downgraded to VU.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Annual plant. Stems glabrous, thin, 7–30 cm. Leaf blades short, narrowly linear; sheaths almost to the base splitted. Spike very thin, tender, flexuose or curved, up to 20 cm long. Lemma with awn 2,5–7 mm long.

Distribution. In Armenia it occurs in Meghri (Agarak, Meghri, Nyuvadi) floristic region. EOO is 90 km², AOO is 12 km². Location is 1. The species grows in Nakhichevan, Azerbaidjan, Mediterranean Sea basin, South–West, Middle and Central Asia.

Ecological, biological and phytocenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitudes of 400–700 meters above sea level, on dry stony slopes, on ground boulders of the rivers, on screes, along the drained riverbeds. Flowering from March to April, fruiting from April to May.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by intensive mining industry and grazing.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: establishment of new specially protected nature area in the surroundings of Agarak (Meghri region) settlement, monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Цвелев Н. Н. 2006. Род *Psilurus*. Конспект флоры Кавказа, 2: 320–321. Санкт–Петербург.

Габриэлян Э. Ц. 2009. Род *Psilurus*.

Флора Армении, 11: 256–257.

Դազմով Գ. Մ. Ֆայվուշ

Compiler G. M. Fayvush

371. *Puccinellia grossheimiana* V.I.Krecz. — Անողնուցուկ Գրոսհեյմի — Бескельник Гроссгейма

EN B 1 ab(iii,iv) + 2 ab(iii,iv)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
 © Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ/Reference

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր
 Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
 Красная книга Армянской ССР. 1989: 197. Ереван.
 Цвелев Н. Н. 2006. Род Puccinellia. Конспект флоры Кавказа, 2: 331–332. Санкт–Петербург.
 Габриэлян Э. Ц. 2009. Род Puccinellia.
 Флора Армении, 11: 299–304.
 Կազմող՝ Գ. Մ. Ֆայվշ
 Compiler G. M. Fayvush

Կարեգործիչ: Վտանգված տեսակ է: Համարվում էր անհետացած Գիլի լճի չորացումից հետո: Ավելի ուշ հայտնաբերվել են նոր պոպուլյացիաներ Սևան լճի ափագոտում և Արարատյան հարթավայրում: Ներկայումս տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ–ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը՝ 500 քառ. կմ–ից պակաս: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների նվազում՝ կապված աճեցվածքների պայմանների փոփոխության հետ:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 0 կարգավիճակով՝ անհետացած տեսակ:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա ճիւղ առաջացնող խառաբույս՝ ուղիղ 30–60 սմ բարձրության, սովորաբար մանուշակագույն ցողուններով: Տերևաթիթեղները՝ խաղանածև ուրված: Ընդհանուր ծաղկաբույլը՝ շատ փափուկ հուրան, մագանման ուրված ճյուղիկներով: Սառին ծաղկային թեփերը՝ 2,5–3,5 մմ երկարության, սրացած:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Սևանի (Սևանա լճի և նրա մեջ թափվող գետերի ափեր) և Երևանի (Արարատ) ֆլորիստիկական շրջաններում: EOO 3850 քառ. կմ է, AOO՝ 40 քառ. կմ: Լակալիտաները՝ 5: Հայաստանից բացի, տեսակը հանդիպում է Կենտրոնական և Արևելյան Անատոլիայում և Արևմտյան Իրանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին լեռնային գոտուց մինչև վերին լեռնային գոտու ծ. մ. 700–2100 մ բարձրությունների վրա, լճերի և գետերի ափերին, հղկված զլարաքերի և մերկացած գրունտների վրա: Շաղկում է հունիս ամսին, պտղաբերում՝ հուլիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճեցվածքների կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված գյուղատնտեսական հանդակների ընդարձակման և մեխրացիայի հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պոպուլյացիաների մի մասը պահպանվում է «Սևան» ազգային պարկի տարածքում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիաների վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. It was considered extinct after the drainage of Lake Gilli. Later new sub-populations were found in Lake Sevan basin and in the Ararat Plain. At present the extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km². The species faces decline of the extent of occurrence and the area of occupancy caused by the changes in habitat conditions.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 0: Apparently disappearing species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial tuft-forming herb. Stems erect, 30–60 cm, usually dark violet. Leaf blades setaceously folded. Panicle very loose, diffuse, with capilliform flexuose branches. Lemma 2,5–3 mm long, acuminate.

Distribution. In Armenia it occurs only in Sevan (banks of Sevan Lake and of the rivers falling into it) and Yerevan (Ararat) floristic regions. EOO is 3850 km², AOO is 40 km², the number of locations is 5. Besides Armenia the species grows in Central and East Anatolia and West Iran.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows from lower to upper mountain belt, at the altitudes of 700–2100 meters above sea level, along lakesides and riversides, on grinded boulders and bare grounds. Flowering in June, fruiting in July.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by the expansion of arable lands and amelioration.

Conservation actions. Part of the population grows in “Sevan” National Park. Necessary: monitoring of the population state.

372. *Rhizocephalus orientalis* Boiss. — Արմարագլխիկ արևելյան — Корнеголовник восточный

VU* B 1 ab(iii,iv) + 2 ab(iii,iv)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Красная книга Армянской ССР. 1989: 197–198. Ереван.
Цвелев Н.Н. 2006. Род *Rhizocephalus*. Конспект флоры Кавказа, 2: 340. Санкт-Петербург.
Габриэлян Э.Ц. 2009. Род *Rhizocephalus*. Флора Армении, 11: 322–323.
Կազմող Գ. Մ. Ֆայվուշ
Compiler G. M. Fayvush

Կարեգործիչ: Խոցելի տեսակ է: Հայանի է միայն Երևանի շրջակայքում և Արարատյան հարթավայրում: Ներկայումս տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ–ից պակաս է: Քանի որ տեսակի հիմնական տարածման շրջանը գտնվում է Հայաստանի սահմաններից դուրս, սպառնալիքի կատեգորիան նվազեցվել է մինչև VU:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 1 կարգավիճակով՝ ոչնչացման անմիջական սպառնալիքի ենթակա:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Շատ փոքրիկ, մանր խիտ ճիւղ առաջացնող միամյա խոտաբույս՝ 1–8 սմ բարձրությամբ: Տերևաթիթեղները՝ մինչև 6 սմ երկարությամբ, 1–4 մմ լայնությամբ: Մուկաբույլերը՝ գլխիկանման կամ գլանաձև, 0,5–2 սմ երկարությամբ: Հասկիկները՝ 3–6 մմ երկարությամբ:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Երևանի ֆլորիստիկական շրջանում (Երևանի շրջակայք, Գոռավան և Ուրծի լեռնաշղթայի մակալեռնային հատված): EOO 230 քառ. կմ է, AOO՝ 24 քառ. կմ: Լեռնային տեսակները՝ 4: Հայաստանից բացի, տեսակը հանդիպում է միջերկրածովյան ավազանի արևելյան հատվածում, Հարավ-արևմտյան և Միջին Ասիայում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոգենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին և միջին լեռնային գոտու ծ. մ. 800–1300 մ բարձրությունների վրա, չոր քարքարոտ, գիպակիր կամ կավային լանջերին, երբեքական դարաշրջանի կարմիր կավերի վրա, ֆրիգանանման, անաբատային, կիսաանապատային և ապիստատային բուսականության մեջ: Մուկում է ապրիլ–մայիս սահմաններին, պտղաբերում՝ մայիս–հունիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված գյուղատնտեսական հանդակների ընդարձակման, մելիորացիայի և ենթակառուցվածքի զարգացման հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պոպուլյացիայի մի մասը պահպանվում է «Փոսոբլի անտառ» պետական արգելոցի տարածքում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիաների վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Vulnerable species. It occurs only in the neighborhood of Yerevan and in the Ararat Plain. At present the extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km². Since the main area of distribution of the species is situated beyond the borders of Armenia the category of threat has been downgraded to VU.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 1: Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Very small, 1–8 cm, annual plant, forming small dense tuft. Leaf blades up to 60 x 1–4 mm. Inflorescences capitate or cylindrical, 1,5–2 cm long. Spikelets 3–6 mm long.

Distribution. In Armenia it grows only in Yerevan (neighborhood of Yerevan, Goravan and at the foothills of Urts mountain range) floristic region. EOO is 230 km², AOO is 24 km². Locations are 4. Besides Armenia the species occurs in the east part of the Mediterranean Sea basin, South–West and Middle Asia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower and middle mountain belts, at the altitudes of 800–1300 meters above sea level, on dry stony and gypsaceous clay slopes, on the red clays of the Tertiary period, among phryganoid, desert, semi–desert and steppe vegetation. Flowering from April to May, fruiting from May to June.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by the expansion of arable lands, amelioration and the development of infrastructures.

Conservation actions. Part of the population grows in “Khosrov Forest” State Reserve. Necessary: monitoring of the population state.

373. *Sclerochloa woronowii* (Hack.) Tzvelev ex Bor — Կարծրախոտ Կորոնովի — Жесткоколосница Воронова

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Մկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Цвелев Н. Н. 2006. Род *Sclerochloa*. Конспект флоры Кавказа, 2: 332–333. Санкт–Петербург.

Габриэлян Э. Ц. 2009. Род *Sclerochloa*. Флора Армении, 11: 304–306.

Կազմող՝ Գ. Մ. Ֆայվուշ

Compiler G. M. Fayvush

Կարեգորիա: Վտանգված տեսակ է: Հայտնի են ընդամենը երեք արաբոյացիաներ հանրապետության հարավում: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ–ից պակաս է: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների կրճատում՝ կապված աճեղավայրերի պայմանների փոփոխության և հողերի յուրացման հետ:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES–ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Մյուսյա ճիւղ չառաչացնող խոտաբույս՝ 6–20 սմ բարձրության: Տերևաթիթեղները գծային–բզածև, 0,5–1 մմ լայնության: Ծաղկաբույլերը՝ միակողմանի, հասկանման հորաններ, 4–10 սմ երկարության և 1–1,5 սմ լայնության: Հասկիկները՝ խիստ ճյուղավորված, 4–6 ծաղիկներով:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Զանգեզուրի (Սիսիան, Գորիս) և Մեղրու (Ագարակ) ֆլորիստիկական շրջաններում: EOO 160 քառ. կմ է, AOO՝ 12 քառ. կմ: Լոկալիտետները՝ 3: Հայաստանից բացի, տեսակը հանդիպում է Դարաբադում, Նախիջևանում, Իրաքում, Աֆղանստանում և Միջին Ասիայում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական անձնահատկություններ: Աճում է ստորին և միջին լեռնային գոտիների ծ. մ. 800–1700 բարձրությունների վրա, չոր քարքարոտ, կավային, աղակալված հողերի, հղկված գլաբարների, գետամերձ ավազների վրա: Ծաղկում է ապրիլ ամսին, պտղաբերում՝ մայիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճեղավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված գյուղատնտեսական հանդակների ընդարձակման և լեռնաարդյունահանող արդյունաբերության ինտենսիվացման հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության միջոցառումներ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել արաբոյացիայի վիճակի մոնիթորինգ, ստեղծել նոր ԲՀՊՏ Ագարակ բուսականի (Մեղրու շրջան) շրջակայքում:

Category. Endangered species. Only three sub–populations are found in the south of the Republic. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km². The species faces decline of the extent of occurrence and the area of occupancy caused by the changes in habitat conditions and development of lands.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Annual plant 6–20 cm, not forming a tuft. Leaf blades linear–subulate, 0,5–1 mm broad. Inflorescence a second, spike–shaped panicle 4–10 x 1,5 cm. Spikelets of 4–6 very remote flowers.

Distribution. In Armenia it occurs in Zangezur (Sisian, Goris) and Meghri (Agarak) floristic regions. EOO is 160 km², AOO is 12 km², the number of locations is 3. Besides Armenia the species grows in Karabagh, Nakhichevan, Iraq, Afghanistan and Middle Asia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower and middle mountain belts, at the altitudes of 800–1700 meters above sea level, on dry stony, clay and saline soils, grinded boulders, riverside sands. Flowering in April, fruiting in May.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by the expansion of arable lands and intensity of mining industry.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: establishment of new specially protected nature area in the surroundings of Agarak (Meghri region) settlement, monitoring of the population state.

374. *Triticum araraticum* Jakubz. — Յոթեն արարաբյան — Пшеница араратская

VU* B 1 ab (iii) + 2 ab (iii)

© Կամիլլա Թամանյան
© Kamilla Tamanyan

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Красная книга Армянской ССР. 1989: 198–199. Ереван.
Цвелев Н. Н. 2006. Род *Triticum*. Конспект флоры Кавка-
за, 2: 264–269. Санкт–Петербург.
Назарова Э. А. 2009. Род *Triticum*. Флора Армении, 11:
96–100.

Կազմող՝ Գ. Մ. Ֆայվուշ
Compiler G. M. Fayvush

Կարգորդիա: Խոցելի տեսակ է: Հանդիսանում է ցորենի կուլտու-
րական տրտերի մոտիկ ազգակիցը: Հանրապետությունում հայտնի
է մեկ պոպուլյացիա: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ–ից
պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը՝ 500 քառ. կմ–ից պակաս:
Քանի որ տեսակի տարածման շրջանի գգալի մասը գտնվում է Հա-
յաստանի սահմաններից դուրս, սպառնալիքի կատեգորիան նվա-
զեցվել է մինչև VU:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ
ընդգրկված էր 1 կարգավիճակով՝ ոչնչացման անմիջական սպառ-
նալիքի ենթակա:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Միամյա մոմային փառով ծածկված խոտա-
բույս՝ ուղիղ կանգնած ցողունով, 70–110 սմ բարձրությամբ: Հասկերը՝
երկշարք, համեմատաբար լայն, 6–13 մմ լայնության: Հասկերի առանց-
քը հեշտությամբ բաժանվում է մասերի: Հասկիկները՝ 2 հատիկով:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Երևանի (Ողջաբերդ և
Վեդի գյուղերի շրջակայք) և Դարեղեգիսի (Արենի, Արփի և Աղավ-
նաձոր գյուղերի շրջակայք) ֆլորիստիկական շրջաններում: ԵՕՕ
820 քառ. կմ է, ԱՕՕ՝ 36 քառ. կմ: Լոկալիտետները՝ 3: Հայաստանից
բացի, տեսակը հանդիպում է Ադրբեջանում, Նախիջևանում, Անա-
տոլիայում, Իրաքում և Իրանում:

**Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձ-
նահատկություններ:** Աճում է միջին լեռնային գոտու ծ. մ. 1200–1600 մ
բարձրությունների վրա, տափաստաններում, չոր քարքարոտ լանջե-
րին, ցանքերում, դաշտերի սահմանաշերտերում, ոռոգող ջրանցքների
երկարությամբ: Ծաղկում է մայիս ամսին, պտղակալում՝ հունիսին:

Մահմանափակող գործոններ: Մահմանափակ տարածման և
բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադա-
ցիա՝ կապված գյուղատնտեսական հանդակների ընդարձակման,
մեկտրացիայի, կլիմայի գլոբալ փոփոխության հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պոպուլյացիայի մի մասը
պահպանվում է «Էրբունի» պետական արգելոցի տարածքում: Անհ-
րաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Vulnerable species. It is considered close relative of the
cultivated wheat species. In the republic one sub–population is known.
The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy
is less than 500 km². Since the general area of distribution of the species is
situated beyond the borders of Armenia the category of threat has been
downgraded to VU.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia
under Category 1: Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern
Convention.

Description. Annual plant with waxy film. Stems erect, 70–110 cm.
Spike broad, distichous side 6–13 mm broad; rachis easily dividing into
articles. Spikelets with 2 caryopses.

Distribution. In Armenia it occurs in Yerevan (neighborhood of
Voghchaberd and Vedi villages) and Darelegis (neighborhood of Areni,
Arpi and Aghavnadzor villages) floristic regions. EOO is 820 km²,
AOO is 36 km². Locations are 3. Besides Armenia the species grows in
Azerbaijan, Nakhichevan, Anatolia, Iraq and Iran.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in
middle mountain belt, at the altitudes of 1200–1600 meters above sea
level, in the steppes, on dry stony slopes, in the fields, in the boundaries of
the fields, along irrigation canals. Flowering in May, fruiting in June.

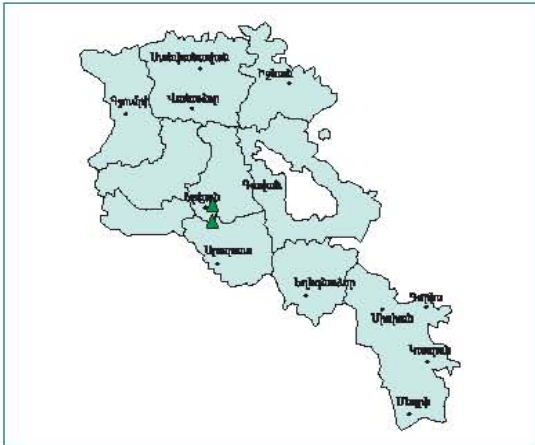
Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of
occupancy, loss/degradation of habitats caused by the expansion of arable
lands, amelioration and global climatic change.

Conservation actions. Part of the population grows in “Erebuni” State
Reserve. Necessary: monitoring of the population state.

375. *Triticum urartu* Tumanian ex Gandilyan — Յորեն ուրարտու — Пшеница урарту

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© Էլեոնորա Գաբրիելյան
© Eleonora Gabrielyan

Սկզբնաղբյուրներ՝ References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Красная книга Армянской ССР. 1989: 200. Ереван.

Цвелев Н. Н. 2006. Род *Triticum*. Конспект флоры Кавказа, 2: 264–269. Санкт-Петербург.

Назарова Э. А. 2009. Род *Triticum*. Флора Армении, 11: 96–100.

Կազմող՝ Գ. Մ. Ֆայվաշ

Compiler G. M. Fayvush

Կարեգործիչ: Վտանգված տեսակ է: Հանդիսանում է ցորենի կուլտուրական սորտերի մոտիկ ազգակիցը: Հանրապետությունում հայտնի է ընդամենը մեկ պոպուլյացիա: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ–ից պակաս է: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների կրճատում՝ կապված գյուղատնտեսական գործունեության ինտենսիվացման պատճառով աճելավայրերի պայմանների փոփոխության հետ:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 1 կարգավիճակով՝ ոչնչացման անմիջական սպառնալիքի ենթակա:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Միամյա խոտաբույս՝ փոված ցողունով, 40–100 սմ բարձրության: Հասկիկները՝ 5–11 սմ երկարության: Հասկերի առանցքը մասերի բաժանվող: Հասկիկները՝ մինչև 30, մեկ կարմրավուն հատիկով: Հասկիկում երկու մերքևի ծաղիկների ստորին ծաղկային թւիկերը՝ քիստերով:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Երևանի ֆլորիստիկական շրջանում (Ողջաբերդ գյուղի շրջակայք, «Էրեբունի» պետական արգելոց): AOO 12 քառ. կմ է: Լեկալիտեսը՝ 1: Հայաստանից բացի տեսակը հանդիպում է Անատոլիայում, Հյուսիսային Իրաքում, Սիրիայում և Լիբանանում:

Գենետիկական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է միջին լեռնային գոտու ծ. մ. 1200–1600 մ բարձրությունների վրա, տափաստաններում, կավային և քարքարոտ լանջերին: Ծաղկում է մայիս ամսին, պտղաբերում՝ հունիսին:

Մանմանափակող գործոններ: Մանմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ ղեկավարացիա՝ կապված գյուղատնտեսական հանգսկների ընդարձակման, մեխորացիայի և կլիմայի փոփոխության հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պապուլյացիայի մի մասը պահպանվում է «Էրեբունի» պետական արգելոցի տարածքում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. It is considered close relative of the cultivated wheat species. Only one sub-population is found in the Republic. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km². The species faces decline of the extent of occurrence and the area of occupancy caused by changes in habitat conditions as a result of the intensity of agricultural activities.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 1: Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Annual plant. Stems prostrate, 40–100 cm. Spike 5–11 cm long; rachis dividing into articules. Spikelets up to 30, with 1 red caryopsis. Lemmas of 2 lower flowers of spikelet awned.

Distribution. In Armenia it grows only in Yerevan (neighborhoods of Voghchaberd village, “Erebuni” State Reserve) floristic region. AOO is 12 km², the number of locations is 1. Besides Armenia the species grows in Anatolia, North Iraq, Syria and Lebanon.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in middle mountain belt, at the altitudes of 1200–1600 meters above sea level, in the steppes, on stony and clay slopes. Flowering in May, fruiting in June.

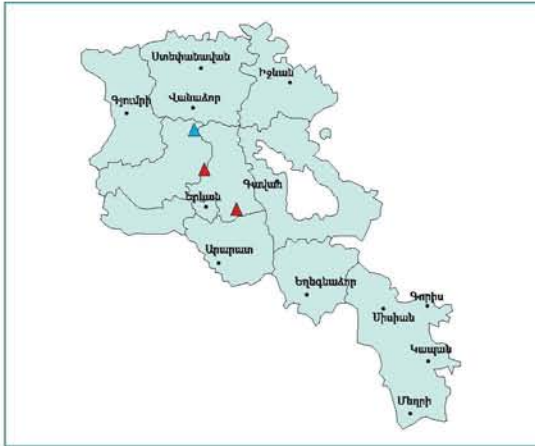
Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by the expansion of arable lands, amelioration and global climate change.

Conservation actions. Part of the population grows in “Erebuni” State Reserve. Necessary: monitoring of the population state.

376. *Polygala urartu* Tamamsch. — Կարնախոր ուրարական — Истод урартский

EN B 1 ab(i,ii,iii,iv) + 2 ab(i,ii,iii,iv)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Таманшян С. Г. 1973. Род *Polygala*. Флора Армении, 6: 234–245. Ереван.

Կազմող՝ Կ. Գ. Թամանյան

Compiler K. G. Tamanyan

Կարեգործիչ: Վասնզված տեսակ է: Հայաստանի էնդեմիկ է: Հայտնի է երկու ֆլորիստիկական շրջաններում: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ–ից պակաս է:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES–ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Կիսաբլիկ՝ բազմաթիվ ուղիղ խիտ տերևակալած ցողուններով, 20–25 սմ բարձրությամբ: Տերևները՝ նստադիր, ստորինները՝ կրթավուն, միջինները՝ ռոմբաձև, երբեմն զազաթում զոգավոր: Ողկույզը՝ խիտ, երկար, ծաղիկները՝ վառ կապույտ: Պտուղը՝ տավակացրած առփիկ:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Երևանի (Գառնու շրջակայք) և Ապարանի (Արայի լեռ, Մարմարիկ գետի հովիտ) ֆլորիստիկական շրջաններում: EOO 360 քառ. կմ է, AOO՝ 12 քառ. կմ, թվայնությունները՝ 3:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է միջին լեռնային գոտում, ծ. մ. 1000–1700 մ բարձրությունների վրա, խտածածկ լանջերին, լուսավոր անտառներում, կաղնու հատված անտառներում: Մտնում է հունիս ամսին, պտղաբերում՝ հուլիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ գերադասեցման հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության գործողություններ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է կազմակերպել հետազոտական աշխատանքներ՝ նոր աճելավայրեր հայտնաբերելու համար, իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. Endemic of Armenia. It is known from two floristic regions. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km².

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Dwarf semishrub with numerous erect, foliated stems 20–25 cm. Leaves sessile, with distinct midrib; lower ones rotundate, middle ones rhomboid, sometimes emarginated at apex. Racemes dense, long, flowers bright blue. Bracts at margins membranous, ciliate, on dorsal side greenish–blue, twice longer than bracteoles and longer than pedicels. Sepaloid sepals almost equal, broadly lanceolate, greenish–blue, sparsely pilose. Corolla shorter or equal to wings; corolla tube erect, lateral petals longer than crista.

Distribution. In Armenia it occurs in Yerevan (neighborhoods of Garni) and Aparan (Arayiler, Marmarik river valley) floristic regions. EOO is 360 km², AOO is 12 km², the number of locations is 3.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in middle mountain belt, at the altitudes of 1000–1700 meters above sea level, in steppes, light forests, in felled oak forests. Flowering in June, fruiting in July.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by overgrazing.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: search of new populations, monitoring of the population state.

377. *Calligonum polygonoides* L. — Գեղաձնկիկ մափիբեղանման — Джузгун горецевидный

CR B 1 ab(i,ii,iii,v) + 2 ab(i,ii,iii,v)

© Գեորգի Ֆայվուշ
© Georgi Fayvush

Կարեգորիա: Կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Հայտնի է մեկ պոպուլյացիա: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը՝ 10 քառ. կմ-ից պակաս: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների կրճատում՝ ավազների արտահանման, արածեցման և գյուղատնտեսական հողերի ընդարձակման հետևանքով:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 1 կարգավիճակով՝ «չնշագման սպառնալիքի ենթակա տեսակ»:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Թուփ՝ մինչև 1,5 մ բարձրության, չոփած-ճյուղավորված, հատվածավոր ճյուղերով և ռեդուկցված մանր տերևներով: Ծաղկապատը՝ պարզ: Պտուղը՝ խիտ ծածկված քեթ առաջացնող ճյուղավորված խազաններով:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Երևանի ֆլորիստիկական շրջանում (Վեդու շրջակայք): AOO 4 քառ. կմ է, լոկալիտետը՝ 1: Հայաստանից բացի, հանդիպում է Նախիջևանում, Անատոլիայում, Իրաքում, Իրանում, Թուրքմենիայում և Պակիստանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին լեռնային գոտում, ծ. մ. 850–950 մ բարձրությունների վրա, ավազային ամապատում: Ծաղկում է մայիս ամսին, պտղաբերում՝ հունիսին:

Մահմանափակող գործոններ: Մահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ ղեգրադացիա՝ ավազի արտահանման, արածեցման և գյուղատնտեսական հողերի ընդարձակման հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանվում է «Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցի «Գոռավանի ավազոտներ» արգելավայրի տարածքում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Critically endangered species. One sub-population is known. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 10 km². The species faces extinction caused by excavation of sands, grazing and the expansion of arable lands.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 1: Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Divaricate branched shrub up to 1,5 m, with articulate branches. Leaves small, reduced. Perianth simple. Fruit densely covered with branched seta, forming wings.

Distribution. In Armenia it grows only in Yerevan floristic region (neighborhoods of Vedi town). AOO is 4 km², the number of locations is 1. Besides Armenia the species grows in Nakhichevan, Anatolia, Iraq, Iran, Turkmenia, Pakistan.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitudes of 850–950 meters above sea level, in sandy desert. Flowering in May, fruiting in June.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by sand excavation, grazing and the expansion of arable lands.

Conservation actions. Grows in “Sands of Goravan” reservation included into the “Khosrov Forest” State Reserve. Necessary: monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Гроссгейм А. А. 1945. *Calligonum* L. Флора Кавказа, 3: 98–99. Баку.

Аветисян Е. М. 1956. *Calligonum* L. Флора Армении, 2: 426–433. Ереван.

Rechinger K. H., Schiman-czeika H. 1965. *Calligonum* L. Flora Iranica, 56: 39–46. Graz.

Красная книга Армянской ССР. 1989: 201–202. Ереван.

Կազմող՝ Մ. Է. Հովհաննիսյան

Compiler M. E. Oganessian